

سواره، بیرمه‌ندیکی هیژا و نویخواز !

سواره ئیلخانی زاده

(1937-1976) زاینی

گولبژیریک له ئافۆریزمه کان و دهربرینه کورت و پر ماناکانی سواره:

*من رۆلهی چیا، چۆن له چیا کهمتر بم .

*هیچ کهس شیاوی ئهوه نییه که به برسیهتی سهر بنیته سهر سه‌رین .

*به‌لام له شهر ناخۆش تر ئه‌مه‌یه که ته‌سلیم بوون و سهر شوپ کردنمان پیی ناخۆش نه بیته .

*ده‌ردی زانین، گاهی له ئیشی نه‌زانین تال تره .

*رۆژگار کر و که‌ره و هاواری هه‌ژارانی به گویدا ناچیت .

*هه‌ریمی زۆنگ و زهل ، چلۆن ده‌بیته جاره گول .

رهشاد - مستهفا سولتانی

Reshad Mustafa-Soltani

گولانی ۱۴۰۱ ههتاوی (ئاپریلی ۲۰۲۲ ی زاینی)

جهناب کاک سواره له گه‌ل شاخ و باخی ولات بالای کرد. هه‌لبه‌ستوان و داهینه‌ر و نویخوازی بواری شیعر و په‌خشانی گه‌لی کورده ، که به هوی میلیتاریزمی توخ و بی سنوور و سایکۆلۆژی پروخواوی تاکی کورد، له‌و ئاسته‌ی که شیاوی ئه‌وه به شارۆمه‌ندانی کوردستان نه ناسراوه. که چی ناوه‌رۆک و هه‌لبه‌سته‌کانی دهر دو ره‌نجی نه پپوراوی کۆمه‌لگا باس ده‌کات. له‌و ئاسته‌دا که وه‌فایی، هه‌ژار ، هیمن و گۆران ، پیره می‌رد، بی‌کس ، مه‌وله‌وی ، نالی ، خانای قوبادی و بیسارانی بانگه‌واز و ته‌بلیغیان بو کراوه و ناسیندراون ، هه‌رگیز بو کاک سواره و ئاسه‌واره ناسک و دل‌رفینه‌کانی بانگه‌واز و جار نه‌دراوه. ئه‌گه‌رچی مه‌به‌ست و روانگه‌ی ئه‌م وتاره بو جهناب کاک سواره ته‌رخان کراوه ، ئه‌مما ئه‌و دریغ و نارپه‌واویه سه‌بارت به هه‌لبه‌ستوانی ره‌نجه‌رانی کوردستان مامۆستا قانیعش که شیعره‌کانی ریسواکه‌ر و قاوده‌ری جیاوازی چینایه‌تین ، زۆر زه‌ق و به‌رچاوه. داخی داخانم شارۆمه‌ندانی ده‌قه‌ره‌کانی کوردستان ئه‌و جو‌ره‌ی شیاوی ئه‌م شاعیره بی‌ت ، نه‌یانناسیوه و ، بیرمه‌ندان و میژوو ناسان هه‌نگاو به هه‌نگاو ئاگاداری ئه‌م ناعه‌داله‌تیه ده‌بن .

۱- نوڤخواری و جی هیشتنی کولتوری کلاسیک

جهناب کاک سواره ئیلخانی زاده هزروانیکی هیژا ، ورد بین ، دوور بین ، ژیر بیژ و زۆر خیرا و به پهله بواری کۆن و کلاسیکی جیهیشت. له پهوندی ئەم جیهیشتنه، رهنجی نهپپوراوی کیشاو نرخى گرانی دا و ،دهیزانی ئەو رپیگایه بهگۆل نه چنراوه . ساواک وهک شهمشه مه کوپره به سهر ئازادىخوازاندا به فرکه فرک ههلهدهفری و، له بهر مژ و تاریکی چاو چاوی نهدهدی . له پیناو ئازادی و دیموکراسی و مافی مروف ماوهیهک له زیندانی قزل قهلهه (سوورهقه لا) زیندانی و ئەشکهنجه کرا. له پال ههموو ئازار و ستهمی نهتهوایهتی و ئازاری لهش و گیانی ، دهوهری زانکۆی یاسای له زانستگای تاران سهرکهوتوانه تهواو کرد. به پپ سوننهتی کلاسیکی کۆمه لگا دهبا وهک پاریزهر و دادوهر ئیش بکات ، ئەمما سهنگهری خامه ی ههلبژاردو خۆی له بهندیخانهی هزری کۆن بهند نهکرد. لهو پپۆسهیه رهنج به خهسار نه بوو. ئەگهر چی کولتوری کۆن و کات بهسهرچوو ، به ئاسانی کولتور و فرههنگی نوێ و تازه وهر ناگریت ، ئەمماسواره جیگای خۆی له نیو ، شاعیرانی نوڤخواز و مودیپرن به شیوهیهکی دلگیر کردهوه . کاک سواره ئەگهرچی له بواری ههلبهست خاوهن پروانگه و ئەندیشهی قوول بوو ، له ههمان کاتدا له مهیدانی ئیپۆس (داستان) ، پۆمان ، نۆقل و پهخشانی دلپرفین و ناسکی کوردی نووسهریکی به توانا و خامه رهنگین و نوڤخواز بووه ، و نوسراوهکانی شهپ له گه ل شوخ و شهنگی خویاندادهکن. پهخشانهکانی سواره کانیایوی ههزار نۆشن و له پهخشانه کورتهکانی ئانتون پاولوویچ چخوف دهچن. رپیازی کاک سواره رپالیزمه که شیوه و فورمی دادپهروهراوهی بهرزی ههیه. سواره له دهوهرانی کورتی ژیانی پپ ههلسوکهوتی رهنج و ئازاری زۆری کیشا و، ئاسهواری دهولهمهند و تاقانهی له دوای خۆی بهجیهیشت. له بواری سیاسیداخواوهنی کودی ئومانیهستی و به نرخ ومروقدۆستانه و گرانبههايه.

له ههمووبوارهکانی شيعر و پهخشان و وتاری ئەدهبی و میتۆلۆژی ، پهپیهوه و سیلاو و لافاوی دیکتاتوری و ملهپوری نهیانتوانی بهو تهوژمه قورسهیان که ههیانبوو، رپیمان و بهرهو نهمان و سکوت پالی پپوه نیی . کاک سواره قارهمانانه له بهرانبه ئەو تهوژمه بههیز و داپلۆسینهره ، پاوهستا و بهرگهی گرت و خۆراگر و خاوهن ئیراده بوو. سیستهمی پاشایهتی بو ئازادی تابوت و بو ئەقین سنووری دروست کرد، کهچی ئازادی ههرگیز له تابوت جیگای نابیتهوه و ئەقینیش سنوور نانا سیی . سواره یهکیک له هاوکارانی مانگنامهی " کوردستان " بووه که سالی

۱۳۳۸ی ههتاوی له تاران به زمانی کوردی چاپ کراوه و بهره و باشوری کوردستان
 نێردراوه . سیستهمی پاشایهتی و ساواک ئیجازهی بلاو بونهوهی ئهم گوڤارهیان له
 پۆژههلاتی کوردستان نه داوه . سواره له بهشی کوردی رادیو کرماشان له
 بهرنامهیهکی رادیویی به ناوی تاپۆ و بوومهلیل (تهرجومهی فارسیهکهی - شبخ و
 سرزمین مه آلود) ههست و عاتیفه و سۆزی مرۆقدۆستانه و ئه ندیشهی خۆی ههوه ل له
 میشکیدا تاشیوه ، پیک و پیک کردوو ، تیف تیفه ی داوه و پاشان بلاوی کردوه تهوه .
 له لیكدانه وهیهکی زانستی و ئه ده بیدا ، بو ئه ده بیاتی کوردی چوار قوئاغی دیاری
 کردوو . ۱- هه لبهست له فورمی بهیت ، که سه رجه م شه فاهیه ۲- شیوازی
 هه لبهستی هیجایی ۳- فورمی شیعی عه روزی ۴- هه لبهستی نوێ . جیگای شیوازی
 کاک سواره به زۆری له هه لبهست و نوێخوازی شیعر پۆلبه ندی ده کریت . زمانی
 شیعر ناراسته وخۆ و زمانی په خشان راسته وخۆیه . شیوه کانی بهیت و هیجای
 لیها توانه و شاره زایانه دیسانه وه زیندوو کردوه تهوه و ، له گه ل میژووی سه رده م
 هاو په وت و هه مواری کردوو . کاریکی دژوار و سه خته که توانا و هیمه تی به رزی
 ده ویت . بناغه ی شیعی نوێ کوردی له پیقاژه یه کی هه نگاو به هه ناگا و له لایه ن
 هه لبه ستوانانی باشور و پۆژه هه لاته وه ، ئه گه رچی په یوه ندیه کانیان یا هه ر نه بووه و
 ئه گه ریش هه بوو بیت پچر پچر و هه میشه میلیتاریزم و شوینیزی توخ گرفت و
 ئاریشه ی قوولی بو خولقاندبوون ، دانرا . کاک سواره ، هوشهنگی ئیبتهاج ، جهلال
 مه لکشا ، فروغی فه روخزاد ، فاتحی شیخ (چاوه) نیما یوشیج ، شیرکو بیکهس ، گوران
 و عه لی حسه ن یانی (هاوار) ، پشکو نه جمه دین ، حسین به فرین ، موسلیح شیخ
 الاسلامی ، ئه حمه د بازگر ، فه ریدوون ئه رشه دی و عه بدولله په شیو خویان له دیواره
 به رته سه که کانی عه روز و قافییه و له کۆلانه پیچاو پیچه کانی سوننه تی کلاسیکی
 کۆنباو پرگار کرد و شیعی کوردیان ، نوێ کرده وه و گه شه یان پیدا و بناغه ی نوێیان
 بو دامه زراند . هزر و بیری پیشکه وتوو یان دیواری تاریکی پوو خاند . ده باو نیوی زور
 شاعیری نوێخوازی ترم نووسیا ، به لام به بیر خانه ی میشکما چومه وه به
 هانامه وه نه هات . به دلێکی پر له وه فا و خو شه ویستی بو ئه و نووسه رانه ، هیوادارم
 دل مه ند نه بن و دل نیام له بیر چوونی ناوه کانیان له گه وره یان که م ناکاته وه و تکایه
 بمبورن . شیعی " خه وه به ردینه ی " کاک سواره دوور نما و بو چوونی به ر له کات و
 زه مانه . خه وه به ردینه ، شیعیکی له به ها نه هاتوو و سه ر له به ری پر ناوه پرۆک و
 له گۆلباخی نیو په رزین ده چیت وشابیری کاک سواریه که ده بی به په یژه ی خه یال
 بو ی بچی و ، ئه گه ر شیخ بو ی شیت نه بی ، مه علومه بی ویجدانیه . کۆپله یه کی
 شیعی خه وه به ردینه ، ده توانی کللی ئه و گه نجینه قه درگرانه بیت .

ئەلئىن تاجى زىمپووتى دورگەي لەسەر ناوہ دەريا ،
 ھەتا چاۋ ھەتەركا، شەپۆلە ، شەپۆلە ، لە بوونا لە چوونا ،
 بەئاهەنگە سەربەندى بزويىنى خوۋشى ،
 لە بەر خۆرەتاوا ئەلئىي سىنگى ژىنە ئەھاژئ ،
 ئەلئىي : ھانى ھەستانە دەنگى خرۆشى ،
 سروودى خوناوہى بەھارە لە گويمما ،
 لە ھەر شيوہ جۆبارئ ھەر دەشتە چۆمئ ،
 لە دلمايە بىرواى بەرىنى بە دەريا گەيشتن ،
 لە تارىكە تاراۋگەكەم وا بەسەر چوو ،
 زەمانى تەرىكىم ، ئىتر خىر و خوۋشى لە پىما !
 كۆپلەيەكى ناسك و دلگىر سەبارەت بە جوانيەكانى سروشت و گۆمى زىوار ، ھى
 كاك سوارە بخويىنەوہ .

بەلئى واى ئەتۆ ،

وہك زىربارى بن خىوہتى مانگەشەو ،

بەمەندى شكۆدار و گەورە و گرانى ،

بەلام پىكەنە ، تۆ پەريزادى گولخەندەرانى !

۲- بواری ئىرۆنى، ساتىر و مىتافۆر (ئىستعارە و تەنز) :

ئەمە دەنگى دەنووكى مەلى بەيانە ، كە پەرزىنى سەختى شەو كون ئەكا، تا
 دەروويەك لە سەر پىرشنكى ھەتاۋ بكاتەوہ .

كاك سوارە ، وەك ھەندى لە نووسەرانى سەردەم بۆ نموونە سالتىكوڤ شچدريىن ،
 گوگول، سادىق ھىدايەت ، سەمەدى بىھەرەنگى، عوبىد زاكانى، عەزىز نىسەن خۆي لە
 بواری ساتىر و ئىرۆنى داوہ و سەركەوتوو بووہ . جئ سەر سوپمان و داخىكى گرانە
 كە پەخنەي ھەندى نووسەر دل شكىن و سەر شكىنە . من وەك خويىنەرىكى كۆنووسى
 نوسراوہكانى كاك سوارە، لە سەر ئەو باورەم كە پەخشانى (نەسر) لە گەل
 شىعەرەكانى ھاوۋەت و تەواۋكەرى يەكتەرن و لەھەندئ جىگا پەخشانەكانى بلاوين

تر و دلگیرتر و سهرکهوتوو تره. چونکوو هریری تهعبیر، نهشتهری رهخنه و ئیشاره له پهخشانهکانی سواره خهم پهوینی پوژانی تال و تفتی ژیانه .

له وتاری نامه‌ی گورگی برسی بو بهرانی دابهسته ، شاکاری ته‌نزی له قالبی گفتوگو و مناقشه و نامه به جوړیکی ئوستادانه کیشاوه و ده‌بوا تا ئیستا ، سالونی شانوگه‌ری شاره‌کانی کوردستانی رازاندبایه‌وه . ئیرونی و ئیستعاره لهم په‌خشانه‌دا ، نیشانه وئامانجی پیکاهه و، په‌یامی پر ناوه‌پوک و دیسکورسی شیرین و پر بایه‌خی له زمانی مام گورگی ته‌له‌که‌باز و په‌زی دابهسته‌ی کالفام ، له شیوازی ساتیر و ئیرونی دارشتوه وباس کردووه . خوینهر به خیرایی بو نیو کومه‌لگا و داو و بو‌سه‌ی حیل‌ه‌بازان و جه‌ماوه‌ری ئاسایی ده‌با . هه‌لسه‌نگاندنیکی به په‌له له‌سه‌ر می‌شکی خوینهر به‌جی دیلیت که به چ شیوه‌یه‌کی شاراهه و نه شاراهه و به‌گشتی له لایهن ماسمیدیا و توپره کومه‌لایه‌تیه‌کانه‌وه خه‌لکی ئاسایی و سفیل فریو ده‌درین . له‌م دیپانه شاکاری ئیرونی و ساتیری له په‌خشانیکی دلگیر و گه‌لپه‌سه‌ند دارشتوه و ئازاری جه‌سته‌ی ماندووی مروفت ده‌شکینیت . وه‌ک نمونه‌کانی : پارچه هونراوه‌یه‌کی ته‌نراو به تان و پوی خوشه‌ویستی ، خوهره‌تاو له کوچی پوژانه‌ی به‌ره‌و سه‌رای شه‌و دوو دل‌ه ، له ژیر په‌رده‌ی هریری فرمیسکدا خو‌ی حه‌شار دابوو ، له لووتکه‌ی دووره ده‌ستی ئازادی ریگا بیری ، وه‌ک ئاسکی په‌وه‌ک له‌م زمانه ته‌ق و په‌قه‌ی تو سل ده‌کا ، هه‌ست ده‌توانی مانگ به ده‌زوویه‌کی سوور به ئاسمانه‌وه هه‌لواسی ، ژه‌نگی دوژمنایه‌تی له نیوان حیزبه‌کان ژه هرایی و ترسناکه ، تاویری زه‌مان به‌سه‌رماندا دی و ده‌مانه‌پای ، نیگای وه‌ک هه‌لو‌ی برسی هه‌لفری بو دووره ده‌ستیکی نادیار ، گزه بای مه‌رگ تیکه‌وه‌ی پیچا و پایمالی ، خه‌و له چاوم تارا و خهم خو‌ی خزانده‌بوه ناو دل‌مه‌وه ، قاقای شی‌تانه‌ی شه‌ست تیر و ره‌شاش نه‌زریگیته‌وه ، پلووسکی پی‌نووس په‌هیل‌ه‌ی بارانه . له هه‌ندی له وتاره‌کانی شاکاری ته‌نز و ساتیر ، راسته‌وخو خوینهر بو قوولایی نه‌ندیشه و هزری کومه‌لایه‌تی راده‌کی‌شیت .

جه‌نگه‌لی که جیزوانی پوله پوپی بارییبه ،

جیگه‌ی مو‌لی که‌متیار و گورگ و ریوییه !

۳- میتولوژی و ئه‌فسانه دیرینه‌کانی کومه‌لگا :

له كولتور و ئهفسانه كوڤن و قهديمهكان باس دهكات. كه بهشيك له ميژووي ههر نهتهويهكه. بهيتي لاس و خهزال، داستاني ههزار و يهك شهو، چهكوش وهشيني پوله كوژراو، داستاني ليلي و مهجنون، كاوه و ئههورمهزدا. له تراژدي سهيدهوان، بويرانه و دلگيرانه ئهم ميتولوژيه دهگيرپهتهوه و خيتاب و ديسكورسي هيمهتي بهرزي ريبهري خيل، ميترائيسم و ميهر پهرهستي، دلنهوايي له ميوانهكان و ميوانداری، داب و تهريتي ئهو سهردهمه، ئاميري زورنا و دههول، هيمهتي بهرز و بهخشيني سهروهت و سامان، سوپي ديوان و ههلهپهركيي رهشبهلهك، ستران بيژان، كولتوري ژن گواستنوه بو سي كورپ به ناوهكاني: سهيدهوان، نيچيرهوان و مهلكهوان، دوو كورپ به پروداوي ناخوش نهماوهن و باوك له پيقاژهي راو بههله و لهباتي بزنهكيوي سهيدهواني كورپ دهپيكييت و، پاشان باوك له سهر جهستهي بيگياني سهيدهوان فرميسكي خوينين ههلهدهورينيت. عهبدول عهزیز باوكي كورپهكان كه داسني (زهردهشتي) و كورده به ناھوميدي دهلييت: كي ديويهتي له سهر سي كوران وهوي بچنهوه مالي بابيان به كيژي؟

بهيتي خهج و سيامههه، بهيتي قهلاي دمدم، بهيتي شيخي سهنعان، بهيتي زهنبيل فروش، بهيتي ئاورهحمان پاشا، بهيتي شير و كهل، كه بي هيچ دوودلييهك له پروانگهي كاك سوارهوه سهروهت و سامان و گهنجينهي زماني كوردين. له يهكيك لهم بهيتانه، به شيويه راستهوخو، دهسهلاتي داپلوسينهري عوسماني به "بلحه پومي" ناودهبات و گالته بهو دهسهلاته دهكات. له - شهنگهسوار - پروداوي ميژوويي وهك پرهمي كهحيلي دوازده سوارهي مهريوان (جهناب پيره ميړد بهسهرهاتي قارهمانانه وبويري دوازدهسوارهي مهريواني بهشيويهكي موديرن دارشتهوتهوه) وديواري چين و پهيكهري بولههول باس دهكات. مير ميرين ناوي كوميديهكه كه لهدهقهری موكريان باو بووه. ئهم شانويه رهخنهي توند له سيستهمي دهرهبهگايهتي و زورداران دهگرئ. كه دياردهي سانسور و ديكتاتوري نهيهيشت له كومهلگاي كوردستان په ره بستيني وهه له ههريمي موكريان بهرتهسك بووه و مايهوه.

٤- دزي شهري وشوينيزمي توخي داگيركاران

کاک سواره خاوهنی هه‌لویستی رادیکال و مروقدۆستانه بوو ، بیگومان ئەم دۆسۆزی و میهره‌بانیه له ئەندیشه‌ی رادیکال و هیمه‌تی به‌رزنی بنه‌وانی گرتوه . ئەو کاتانه‌ی که ئازادیخوازان وهک کۆتر نیچیری دال بوون و، به چهکی له‌ش کۆژ و بیر کۆژ ده‌رگای می‌شک و ده‌میان کلیل درابوو، په‌رده‌ی له‌ سه‌ر ده‌رد و مه‌ینه‌ت و داگیر کاری کوردستان لاده‌برد . شه‌ری داسه‌پاو کوردستانی کامباخ کردوو . میلیتاریزم گورگی هاری ده‌م به‌خوین و تاریکستانی‌ک بوو که ته‌ور نه‌یده‌پری و شارۆمه‌ندانی نو‌قمی ره‌شبینی و ناهومی‌دی کردبوو و ،هاوکات کتیب داپاچ و دوزمنی زانست بوون . ده‌نگی بیرمه‌ندی خاوه‌ن هه‌لویست ، می‌شک پوون ، نرخناس و مروقدۆست کپ کرابوه‌وه . کاره‌ساته‌ سامناکه‌کانی کوردستان ناخ ده‌سمن وئاسه‌واری له‌سه‌ر ویزدان و هزری تاکیی کورد به‌ جی هیشتوه . تا ئەو جی‌گایه‌ ده‌کرا و تیغی هه‌سان لی‌دراوی سانسور و حکومه‌تی توتالیر ئیزنی ده‌دا ، راسته‌و خو و ئەگه‌ر دیواری سانسور له‌ دیواری ولاتی چین پانتر و به‌رزتر بوو په‌نای بو ئیستعاره و وته‌ی داپۆشراو ده‌برد و ، پاسپارده‌ی خو‌ی به‌ کۆمه‌لگا ده‌گه‌یاند . شیعر له‌ده‌ورانی شوینیزی دال سیا و سانسور ، که ده‌سه‌لاتی تاریکی زۆر تر ده‌بی و پووناکی پاشه‌کشه‌ ده‌کا، بو مروقی هیوابر ، سه‌رچاوه‌ی ئیله‌ام و وزه‌یه و تیماری ژان و ده‌رد ده‌کات . له‌ پروسه‌ی میژوودا شه‌ر سیمفونی مه‌رگ لی‌ده‌دا و، به‌خته‌وه‌ری و ئاسایش سیمفونی ناشتی لی‌ده‌ده‌ن . له‌ شه‌ری داسه‌پاو دار و دیوار باوش به‌ مه‌رگا ده‌کات . شه‌ر وه‌ک ئاوینه‌ی شکاو ، وینه‌ جوانه‌کانیش ناشیرین پیشان ده‌دات . سواره له‌م پاراگرافه‌دا دژ به‌ شووینیزی ده‌سه‌لات خوازی مله‌ورو دیکتاتوره‌کانه که له‌ باتی می‌شک ، که‌لله‌ی سه‌ریان له‌ قورقوشم ئاخینراوه .

گه‌رووی تینووی تۆپ و ره‌شاش خوینی گه‌شی لاهه‌کانی قوم قوم ئەخواردوه‌وه ، به‌لام سوکنایی نه‌ده‌هات . ئەگه‌ر باش گوئ رابگری، پرمه‌ی گریانی خاک ئەبیستی! قاقای شی‌تانه‌ی شه‌ست تیر وره‌شاش ئەزینگیته‌وه .

ئەگه‌ر بیابانی نو‌گه‌رسلمان و چپای جه‌به‌ل حه‌مرین وه‌ک یه‌ک بن، ئەگه‌ر درووی وشتر خو‌رکه و گولی شلیره‌ یه‌ک ره‌نگ بن ، ئیمه و ئەوانیش وه‌ک یه‌کین .

له‌م کۆپله‌ شیعه‌دا هی‌رشه‌ی نامرۆقانه و سیمای تاوانبارانه‌ی دوزمن ده‌ر ده‌خات :

فرۆکه‌ی دوزمن دیی بۆمباران کرد ،

به‌ شه‌وی هه‌زار پیر و جوان مرد ،

به‌یانی نه‌ دی ، نه‌ ژن ، نه‌کانی ،

هیچی نهمابوو .

له نوسراوهیهکی تری بارودۆخی کوردستان ئاوا باس دهکات .

کاتی شهپ تهواو بوو ، ئەم نامەیه له پهنا لهشی بئ گیانی شهپ کهریکی گهنجا دۆزرایهوه که ، له خوین هه لکشابوو . شاری ئیمه و ولاتی ئیمه بوئی خوین دایگرتوو . له هه موو لایهکی لوورهی چهقل و کهمتیار بهرز بوتهوه . و له وتاری شهپ که ههستی پیروزی ئینسانی ، نیشتمان پهروهی و خهسلهتی مودیپنی ئۆمانییستی تیدایه ، بانگهوازی ئاشتهوایی و سولح دهکات و له شهپ نهفرهتی ههیه و بیزاره .

۵- شهپۆلی متمانه به خو له بهر هه مه کانی :

کاک سواره به پیچهوانه پیگهی کۆمه لایهتی و ستاتوسی کلاسیک و سوننهتی بنه ماله ، هه لویستی لیپراوانه و ئاشکرا دهگریت و ، له بهستینی چینایهتی به خاترقازانجی چینی بئ دهسه لات و ئامانجی بهر هه مهینه ران راشکاوانه جیگۆرکی دهکات . که ئەم پرۆسه و دیاردهیه له نیوان پووناک بیران و هزروانانی کورد ، ئاستیکی بهرزی ههیه و له بواری خهباتی چینایهتی و نه ته وایهتی له پیقازهی میژوودا خویمان به پراوشکاوی نیشان داوه . باری سایکۆلۆژی شارۆمهندی کورد له لایهن داگیرکارانی هاوسی " ولاتی کوردستان " که تیغی جهللادیان به خوینه پووخیندراوه و ئەم دیاردهیه له هه موو بار و بواریکی ئابوری ، کۆمه لایهتی و سیاسی تیشک و پهنگی داوه تهوه . ئیستاش حیزبه کانی کوردستان که گوایه پیشپهرون ، به پۆژ و به شه و هه لویستی سیاسیان دهگۆرن و به شیوهیهک له شیوهکان متمانهیان به خویمان نیه و یا ئەگه هه یانه زۆر نزم و لاوازه و باورپیکی نه له قیو له پرۆگرامه کانیاندا نیه . تا حیزبهکان دهردهی شارۆمهندان تیمار کهن ، پهنگه و پیده چیت بهردهوام متمانهی شارۆمهندان لهق تر کهن . قوئاغی میژوویی سهردهم و گلوبالیزم حیزبه کانی کوردستانی جی هیشتهوه و هه ر به دهوور باز نهیهکی سنووردار دهخولینهوه . کاک سواره یهکی له خامه به دهستانی کورده که ئاشتیخوازه و متمانهی به خو ههیه و پزواک و دهنگ دانهوهی ئەو متمانهیه له بهر هه مه کانی دیار و ئاشکرا و شهپۆل ده دات . زمانی هه لبهستهکان و پهخشانه کانی شاکار و ناوه پۆکیکی بهرزی پر شکۆ و مانای پئالیستی قوولیان پئ ده ر بردراوه که ههست به غوروری شکاوی کهرامهتی کورده کات . تانیستا هیچ نوسراوه و دیکۆمینتیک سهبارهت به سهفهری کاک سواره بو ئوروپا نه

بەلام ئەمپرو، كە ھەر ساتى دلى داىكى ،
 لە كوردستان ھەلئەقرچى ،
 بەھەر بۆمباى سووتىنەرىك ، پىشمەرگەيەك ،
 دارى چاكىك دائەقرچى ،
 بەلام ئەمپرو من بەشىكى كوردستانم .
 لە ھەلبەستى دووى رىبەندان بەم جوۆرە ھەلوپست دەگرىت :
 رىبەندانى رى نوپىنە ، لە داگىركەر سەر شىوئىنە ،
 لە دوژمنان رى بەندانە ، بو كورد وادەى گوۆھندانە .
 شايى نەدار و ھەژارە ، ئەوجار ھەژار خوۆى سەردارە .
 پاش چەندسال لە نوور دوورىمان ، ھەل بوو چراى جمھوورىمان ،
 ئەو جار چىنى فەلا و كرىكار ، قەت نالپن خوۆزگەمان بە پار .
 لەم كوۆپلە شىعەرەدا وردبىنانە ئامانجى پىكاوھ وپالى بە ھىزى لەبن نەھاتووى گەل
 داوھ و شاخ و كووستان بە يارى وەفادارى كورد پىناسە دەكات .

No Friend , but Mountains

ئەئ چيا ، باوھشت ھومپىدى گەرمى گەل ،
 ئەئ چيا ، رەمى ھات و ھەل !
 بەرزى توۆ ، گوۆرى دوژمنى !
 سەوزى توۆ ، ئاسمانە شىنەكەى منى !
 نانەوئ سەرت بە بۆمبى ئاگرىن ،
 ھەر بژى چياى سەفین و ئاگرىن !

٦- ھەژار پارىز وخواوھنى بىرى چىنايەتى
 و، ھەلوپستى شياو بو رەنجى نە پىوراوى
 رەنجدەران :

كاك سواره تاجى شكۆ و هيژايى بهپاشكاوى و بويرانه ديفاع و پشتيوانى
 له ماف و ئازادى چينى رهنجدهر و بهلهنگاز و كريكار دهكا وله نووكى
 خامهكهى گهوههر باريوه . بيگومان سهرخان و ژيرخانى ئابورى ئه و
 كاتهى ئيران له سهر پوانگهكان و ههلوسته سياسيهكانى پروناكبيران
 كاردانهوه و كارتتيكهري راستهوخوى ههبووه . سوارهخوى له ژير ههوريكى
 تاريك و رهش نهشاردوهتهوه و خيتاب و ديسكورسى خوى به كومهلگا
 گهياندووه . قهلهمى دژى قهسابهكانى ئازادى و له خزمهت پرزگارى و
 ئازادى رهنجدهران بووه . ههلوسته بهرزى ئومانىستى و بيري چينايهتى
 و پشتيوانى له نهحهساوهكان و بهرهى راديكالى بزوتنهوهى باشور له كو
 بهرههمهكانى ئاشكرايه . له نوسراوهكانى دهردى بى دهرمانى چينى
 ههژارو ئازار وژانى شارومهندان باس و ليكدهداتهوه و ، له شيوازى
 پهخشانى دلگير و بلاوين ههم دهردهكان باس دهكات و ههم پرينويى
 چهوساوهكان دهكات تا ئازارهكان بسرهون . پهيوهنديه لوژيك و
 عاتيفيهكان لاي سواره ههرهس ناهينن و ، بهويجدانهوه دهروانيته دهرد و
 مهينهتى ههژاران ووهك ئاگرى دهشتهوان له دوورهوه دياره .
 من بو خوم نازيم ، من تهنيا نيم ، ئهم خهلكه ههموويان بهشيكن له من !
 ههندى له رهشاييهكان (خوش نهژينهكان) * يا له سهراى مالهكهيان
 رايانكردبوو يا له بولهي خيزانيان له بهر نهكپينى كهل و پهل و
 نهخوشي مندالهكهيان . رهشاييهكانى له مال تارانديبوو و پروويان له
 ديوهخانى ئاغا كردبوو . يا گزير دهنگى دابوون بهياني بهفري سهربانى
 ئاغا بمالن . دايقى مندالهكه وهك ئاسكى كه له دهس راوچى رايكردبى
 نيگاي پر بوو له ترس و دوودلى ، چاويكى له چهپهري شرى ناو ماله كه
 بوو كه ميړدهكهى له ديوهخان بگهريتهوه و چاوهكهى ترى پاسهوانى
 منداله نهخوشه بوو . - پهخشانى غهريبي -
 ئهگه ر جووتيار بو خوى نچينى و بو خوى بدرويتهوه ، دهره بهگ كوا
 كوڤشى چهند قات بو بهرز ئهبيتتهوه ؟
 له و كوڤسكانهش روژيك ههتاو دهتورى .
 له كوپلهيهكى ئهم هونراويهيه ، ههلوسته سواره مروقدوستانه و
 ئومانىستيه و شيعرهكه ناسكه و خهيال تيدا دهفري : به ناچارى ههمان
 عينوانى شيعرهكهى كاك سوارهم بو ههلبزارد ودانا .

دیمه‌نی به‌فر و زستان :
 سئ چوار پوژ بوو باوکی نازدار ،
 چوو بوو بو شار ، چوو بوو جلی بو بستینی ،
 کراسی جاو ، سه‌لته‌ی به‌روپش به‌لاشه ،
 نازدار خوئی پیی داپوشی پووتی لاشه ،
 نیواره‌یه‌ک چه‌ند تارمایی ، تهرمی‌ک له‌کول ،
 ئەیانشکاند به‌فر و سه‌هول ،
 ملیان ئەنا بو ئاویی ،
 تهرمی کی بوو ؟ تهرمی کی بوو ؟
 تهرمی رهق بووی باوکی نازدار !
 کرده‌وی نامرؤفانه‌ی ده‌سه‌لاتداران و زله‌یزه‌کان به‌نیسبه‌ت هه‌ژاران‌ه‌وه
 ، ئازاری دل و دهرونی کاک سواره‌ی داوه . نمونه‌:
 ئەو هه‌موو ده‌غل و دانه‌که له‌ئوای ئوقیانوس ئەکرئ تا نرخی بازاری
 بزئو نه‌شکی ! بو مه‌گه‌ر هه‌ژار دهردی یه‌ک و دووانه !

ئه‌گه‌ر کور هه‌موو ئەوانه‌ی باوکی کچ ده‌خوازی بکریت ، پاشان ئەبی بو
 نانی شه‌و ده‌ست بو ئەم و ئەو دریز بکا . که‌س نیه به‌حاجی بلی ئەمه
 کچ به‌شوودان نیه ، ئەمه‌که‌نیشک فرؤشتنه .

۷- به‌ده‌سه‌لات و پسیپور له‌نوسینی وتاری فارسی :

له‌بواری زمانی فارسی که‌پینج سه‌د سا‌له‌له‌لایه‌ن نه‌ته‌وه‌کانی تری ئیرانه‌وه
 خزمه‌ت کراوه ، ده‌سه‌لاتی به‌رز و په‌یامه‌کانی له‌بواری کۆمه‌لایه‌تی و سیاسیه‌وه
 په‌نگین ، قه‌شه‌نگ و له‌نیرگزه‌جاړ و گۆله‌باخی بۆن خوئی نیو په‌رژین ده‌چن .
 شیعه‌ره‌کان و په‌خشانه‌کانی کاک سواره‌وه‌ک باخچه‌یه‌کی پر له‌گۆل وایه ، ته‌نیا
 ئەوانه‌ی ده‌یخویننه‌وه هه‌ست به‌بۆنی گۆله‌کان ده‌که‌ن . له‌هه‌لبه‌ستی (ای شمس)
 سه‌ره‌نج بده‌نه ئەو ته‌عبیره‌ جوانانه‌که‌شاره‌زایانه‌پیکه‌وه‌ی لکاندوه .

کۆپله‌یه‌ک له‌شيعری فارسی " یک صمیمی " ده‌سه‌لات و تیژ بینی سواره‌ی نیشان
 ده‌دات .

میتوان ، در خلوت شب‌های بیداری ،

یاد یار مهربانی کرد .

یا برای صبح فکر نان و آبی کرد ،
میتوان ، عمری به زندانی ، عروسک ساخت ،

یا زنبیل رنگی بافت .

دهسه‌لات و تواناکانی کاک سواره له هه‌لبه‌ستی فارسیدا تهنیا بۆ شیعی نوئ
ناگه‌پیتته‌وه، له شیعی کلاسیک و کۆنی فارسیش خامه‌که‌ی په‌نگین و هه‌لکه‌وتوه .
به‌گشتی وتاره فارسیه‌کانی له گوڤاره‌کانی " سخن ،خوشه و فردوسی " ب‌لاو
ده‌کرده‌وه .

شغالان را به هر سو زۆزه‌ای بر لب ،

و ترسو روبهان را ساز و آوائیست .

۸- ئاشناکردنی نه‌ته‌وه‌ی کورد له گه‌ل کولتور و فه‌ره‌ه‌نگی نه‌ته‌وه‌کانی تر :

ئه‌گه‌رچی ژنوسایدی کورد به ده‌روازه‌ی بان کاره‌سات گه‌یشته‌وه به‌لام ، کورد گه‌لیکی
ئاشتیخوازه و هه‌رگیز هه‌په‌شه له به‌رژه‌وه‌ند و ئاو و خاکی گه‌لان و حکومه‌ته‌کانی
ناوچه‌ی رۆژه‌لات ناکات ونه‌ کردووه . هیچ ئازاریک له‌وه سه‌ختر نیه که
بی‌گانه‌یه‌ک له ولاتی خۆت ده‌رت بکات . سواره له‌م پ‌یگایه کونجکۆل و مکۆر و
شیلگیر بووه و، په‌نجی فراوانی کیشا و شیایوی ئیحترام و قه‌دردانیه . له‌وه
ماوه‌کورتیه‌ی ژییانی توانی نه‌ته‌وه‌ی کورد له گه‌ل خامه و ئه‌ندیشه‌ی نوسه‌ران و
شاعیرانی نه‌ته‌وه‌کانی تر تاراده‌یه‌ک نزیک کاته‌وه، که له ئاستی خۆیدا رچه‌شکین
بوو. ئه‌لیکساندر سرگیویچ پوشکین* هه‌لبه‌ستوانی مه‌زنی رووسیا، هه‌لبه‌ستیکی
گوتوه که دوکتور په‌رویزناتل خانله‌ری کردوویه به فارسی. ئه‌م شیعره له لایه‌ن
پ‌یزداران : مامۆستا هه‌ژار و کاک سواره له زمانی فارسیه‌وه ، ته‌رجومه‌ کراره به
کوردی و ، به ناوی هه‌لبه‌ستی " هه‌لۆ " ناسراوه . به پ‌یوه‌ره‌کانی زانستی و عیلمی و
عه‌روز و قافییه و پ‌رنسیبه‌کانی شیعی کلاسیک ، هه‌م سوار و هه‌م هه‌ژار خزمه‌تیکی
چاکیان به‌م زمانی کوردی و ئیستعاره‌کانی کردووه . له هه‌مان کاتدا ، شارۆمه‌ندی
کوردیان له گه‌ل هه‌لبه‌ست و چۆراوه‌ی بیری هه‌لبه‌ستوانانی بیگانه و له وانه
پ‌ووناک بیری رووسی و ئه‌رمه‌نی ئاشنا کردووه . له ته‌رجومه‌ی شیعره‌که‌ی پوشکین
، که په‌یام و پاسپارده‌کان له شیعی هه‌لۆ کۆ کراره‌ته‌وه ژییانی سه‌خت و دژوار و
نه‌هامه‌تیه‌کانی کۆمه‌لگا و ژییانی پ‌ر له کویره‌وه‌ری باس ده‌کات. که مرۆڤگه‌لی

لیبور دوو، خاوهن هه لویست و نه پووخواو و پیشپه و ده توانن ژییانی سه ربه رزانه وهک هه لۆ هه لبرژیرن و نرخیی گرانیی ئه و ژییانه پپر کیشه یه له ئه ستو بگرن. سواره له رپه وه کانی ئه ندیشه و دالانه کانی بیر، جوامیرانه تیپه ر بووه .

تۆ بلییی پاشی نه مان ژینی بیی ؟ بۆ له شی سارده وه بوو تینی بیی ؟

تۆ بلییی ئه و خه وه هه ستانی بیی ؟ یانه ئه و قافلّه وه ستانی بیی ؟

ژینی کورت و به هه لۆیی مردن - نهک په نا بۆ قه لی پوو ره ش بردن

لای هه لۆی به رزه فری به رزه مژی -- چۆن بژی شه رته نه وهک چه نده بژی !

شیعری شاعیریکی ئه رمه نستان به ناوی پیپترۆس دووریان ، که ها ولاتییه کی

ئهرمه نی به ناوی خاچادووریان شیعه رکه ی له زمانی ئهرمه نی، به فارسی

ته رجومه ی کرده ته وه . کاک سواره ئه م ته رجومه فارسییه ی شاره زایانه و

پسپوړانه وه ر گپراوه ته وه سه ر زمانی کوردی و گیانیکی تازه و زیندووی به به ردا

کردووه . کۆپله یه ک له هۆنراوه یه : کاک سواره ناراسته وخۆ له م کۆپله ته رجومه

کراوه دا وه سفی چاره نووس و ژییانی سیاسی - کۆمه لایه تی پیشپه وانی جیهان که بیی

گۆرن و سه ربازی و ننه ده کات .

وا مه زانن من مردووم ، من زیندووم ،

به لام ئه گه ر گۆری من بیی ناو نیشان ،

له گۆشه یه کی ئه م جیهانه پانه دا داکه وئ ،

و بیره وه ریم له یادی خه لکا بیی ره نگ بیی ،

ئاخ ... ئه و کاته یه که من ئه مر م !

کاک سواره له هونه ری ته رجومه ، که راسته وخۆ ده سه لاتی ئه و نوینه ری ده کات ،

خامه ره نگین و پاراوی زمان و ره وان بیژی نیشان ده دات . شیعری بانگه وازی

په نجه ره که هی خۆیه تی به فارسی ته رجومه ی کرده وه و به ناوی " دعوت پنجه ره "

بلاو بوه ته وه ، که گیانیکی تازه ی به به ردا کرده وه و له ئاستیکدا ته رجومه که جوانه

که له ده نکی هه نار ده چپیت .

۹- رخنه گریکی دلۆقان و رپپشانده ر :

بیزار و بیپه حم له هه لویستی پووناک بیری ورده بورژوا، که به پیی خه سله تی

چینایه تی راپا و فره جیگای خوئی له خهباتدا دهگۆرپیت . پووناکبیرانیکی که به هات و هاوار دهم ههراش و به کردهوه پاسیف و شتیکی ترن . جی سهر سورمان و داخیکی گرانه که پهخنه هندی کهس دل شکین و سهر شکینه . له شیعری ئیوه کین؟ خیلی درۆ ! له ههکهوتوه ئیلیتهکان و پووناکبیره ههلهپهستهکان چ توندپهوهکان و چ نهرمپهوهکان که وهرچهرخانیکی میژووییان کردوو و بهشیوهیهک له شیوهکان پالیان به دیاردهی دیماگۆژییهوه داوه ، ئاوا سکالا دهکات .

نیشتهجی شاری به گرمه و دووکهل ،

ئیوه ئهی کرمی کتیب ،

خا نهکا بای به تهوژمی کوستان ،

لابهروی پهرده له سهر بالاتان !

ئیوه کهی شیریی چیان ؟

بهردهماوخوریی توله و گورگی گهرن ،

ئیوهن و ئیوهن و لوکهی گویتان

بهسیهتی بهسیهتی !

ئیستا وا گرمه له کیوان بهرزه .

یا سهبارهت به شیعری عهروزی ههلوئیستیکی بویرانهی دهر برپوه .

شیعری عهروزی خواستی کهمایهتیهکی ئهشراف و ئاریستوکرات وهک دهره بهگی خاوهن دهسهلات و چینهکانی تری ههساوه و تیر و تهسهل بوو ، که نیازی به ویزهیهکی دوور له تیگهیشتنی چهوساوهکان بو خهلهتاندیان و گیز کردنیان بوو . خیتاب و دیسکورسی ئهم ههلهسته که خامهیی کردوته چهک و وشهیی کردوته گولله ، و پئی دهچیت ئاماژه به بزووتنهوهی پیزدار کاک سمایی شهریف زاده و هاوپیکانی له سالاکانی ۴۶-۴۷ ههتاوی بییت . که دژی میلیتاریزم و دیکتاتوری سیستهمی پاشایهتی له ناوچهی دارینهی سهردهشت و بانه راپهپین و له پیناو دامهزراندنی ئازادی و دیموکراسی تاجی سهربهزریان لهسهرنا . له سالی ۷ ههتاوی ، شوڕشگیڕانی مهرویوان وسنه پهیکهر و مینۆمینتی یادگاری و بیرهوهی له و جولانهوهیه له گۆرستانی تایلهی سنه دامهزراند ، مهراسمیکی شکۆداریان بو ریکخست . کاک سواره بهردهنگ و خیتاب و دیسکورسی پووناکبیری ورده بورژوازی

ئەو سەردەمەى ئىپران و تارانە. كە ناپەگىر و پاران و تانەيان لىدەدات و لۆمە و سەر كۆنەيان دەكات ، بۆ لە شار دانىشتون و قسەى زل دەكەن و يارمەتى جولانەوئەكە نادەن . بىزارى و نەفرەتى خۆى لەم بەيتەدا بە ناوى " كرمى كتيب " دەر برپۆه . و نرخ دانان بۆ پەخشانى كوردى پاراو و بلاوین ، ئامانجى كاك سوارە بوو . لە ولامى بيسەرىكى راديو كرماشان ئاوا دەلئيت : وەك ئاسكى رەوەك لەم عەربىيە تەق و رەقەى تۆ سل دەكات . سوارە بە شەهامەتەو رەخنەى يار و نەيارى وەر دەگرت و هەميشە لە روانگەى رەخنەگران پيشوازى سەمىمانەى دەگرد .

۱۰- دوكتورىنى مائوتسەتونگ ، شۆرشى سىپى !

هەلويستى كاك سوارە لە هۆنراوئەى شار ناكريت پيوەرى هەلسەنگاندنى بەرھەمە ناسك و بىرمەندانە و رچە شكىنەكانى بىت . لەم هەلبەستە تەعبىر و لىكدانەو و ساىكۆلۆژى كۆمەلايەتى و ئانالىزى نووسەرى ئەم وتارە (رەشاد) و رەنگە شارەزايان و پسپۆران و بەرپزانىكى تر ئەوئەى بىت . پرۆسە و پىنقارزەى ميژووى دەورانى خۆى و ئەوسالانە كارتىكەرى تەواوى لە سەر بىر و ئەندىشەى كاك سوارە داناو . لە دەيەى چل و بگرە تا نيوەى ئاخىرى پەنجاكان ، ولاتى شوراكان و سوڤىت ئىتر قىبلەى پروناكبىرانى چەپ و ماركسىست جگە لەچرىكى ئەكسەرىت و حىزبى توودەى ئىرانى و حىزبى شىوعى ولاتانى عەرەبى نە بوو . تىزى سى جىهان و دوكتورىنى مائوتسەتونگ ، بەسەر بارودۆخى سياسى - كۆمەلايەتى ولاتانى لە حالى گەشەکردندا زال بوو . پەيتا پەيتا چۆراوئەى بىر و شەپۆلى ئەندىشەكانى مائو ، لە كتيبەكانى چىن و بە تايبەت كتيبى سوورى مائو جىگاي بە ماركسىزمى نەوعى رووسى، كۆرىا ، ئالبانى و كوبا تەنگ و لەق كردبوو .

پروناكبىرانى ئەو سەردەمە زۆربەى كتيبەكانى مائويان بەخەتى خۆش و جوان دەس نويس و كۆپى دەگرد و بە هەركەسك متمانەيان كردبا ، دەدا و بلاويان دەكردەو . لە هەمان كاتدا كاردانەوئەى چاكسازى و رىفورمى " شۆرشى سىپى " سىستەمى پاشايەتى ، كۆمەلگاي ئىرانى بەرەو حوزوورى چىنى كرىكار و هىزى كارى هەرزان بردبوو ، كە ئەم ئال گۆرە سياسى - كۆمەلايەتە ئانالىز و لىكدانەوئەى ئەليت و نوخبەى سەرانسەر ئىرانى بەرەو پىداچونەو و وەرچەرخان بردبوو . زۆر ئاسايى بوو كە پروناكبىر لە شارەگەورەكانى ئىران خەرىكى خويندنى بوارى زانستگا بىت و بەر شەپۆلى بىرى مائوتسەتونگ و تەنانەت هوشى مین نەكەوتبىت . جىهان بىنى مائو و تاكتىكى شۆرشى ولاتى چىن گەمارۆى شارەكان لە رىگاي ديھاتەو بوو . و ئەم تاكتىكە تەقەدوسى پى درابوو . كە ديھات ناوئەندى

خواردهمەنی ، سەنگەری قایمی شوپشگێپران ، جیگای حەسانەو ، پارێزراو لە
هێرشێ دوژمن ، خاوەنی هێزی پەنجەری فراوان، و لە جیگای ژیانی
گوندنشینەکانەو گەمارۆی شار بدرییت . چونکو دووکەڵ وەک شەرای مەرگ شاریان
داپۆشیبوو . وزن و پلە و جیگای سیاسی و ستراتیژی دییات هەتا چاو تەتەری دەکرد
بەرز دەبوو . بۆیە ئەو بارودۆخە کاردانەوێ پراستەوخۆی لە سەر بیر و هزری
پروناکبیران دانابوو . حەسەرەتی گەپانەو بو گوندەکان ، کە تارپادەیهکی بەرز بە
نیسبەت شارەکانەو کەم نفوس و نورمی ژیان پێشکەوتوو نەبوو ، خەم خواردن و
تاسەیی ئەو کاتانە نایەتەو و پابوردوو ، سۆز و دلتهنگی بو نیشتمان و هەستی
تالی غەریبی کە لە فینۆمن و دیار دەی " نوستالۆژیا " پۆلبەندی دەکریت . پیم وانە
بوو تا ئەو ئاستە شیعری شار سەرنجم بەند دەکات . بە ئاشکرا لە شیعری ' شار "
و دەقی وتاری " گەپانەو " دیار دەی نوستالۆژیا زالە . وشەکانی کە لە بچە ، ئاسن و
مەنارە ، جاپە گۆل ، دەوار ، گۆچ ، کووچە تەنگەکان ، عەشیرەت ، هەوای دووکەلاوی
شار (پەخشانی ئەفین) هاواری مرقۆفیکی ئازادییخواز و هەستیارە کە بارودۆخی
شار لە گەڵ هەستی ناسکی شاعیر ناکوکن و یەک ناگرنەو . شار ئامازەیه بە
گەندەلی ، دوژمنایەتی ، خۆپەرەستی ، مەملانی ، تاوان ، ئیش ، ئازار ، بئ و یجدانی
، ترس ، تۆقین و کوشتنی بەها بەرزەکان . " ناگری و پەوا نیە بە چاوی رخنە ،
پەلپ و بەهانە و ئیراد لە هونراوەی شار بگرین . " لە پەخشانی - گەپانەو
- لە زمانی شارۆمەندیکی کوردەو بە ناوی هۆمەر ئاوا دەلیت : پاش شەش مانگ
بێدەنگی خەستەخانە و نیو نووزەیی نەخۆش و چرپەیی بە ئەسپایی
نەخۆشەوانەکان ، هەرای ناو شەقام بو گویی هۆمەر لاوینەرەو بوو ، چونکە
نیشانەیی ژیان و کار و زیندوو بوون بوو . لەو پوانگە و دیدگاوە کاتیکی وەزنی شار
بو خەباتی نەتەواپەتی و چینیایەتی نرخیی لە ئاستی دییات نیە و ، هەلکشان و
داشکانی بزوتنەوێکانی باشور و کارتیکەریان ، ئالترناتیف دەبێتە ئەو پووێپەرە
جیوگرافیاییە (دییات) کە لە گەڵ ئەو شانە فیکریە (بافت فکری) بێر و بۆچون و
هزری بزوتنەوێکانی باشور کۆکە . یانی بزوتنەوێ چەک و پێشمەرگایەتی لە
شاخ و کیوێکان و دابران لە شار . پروناکبیرانی ئیرانی هەنگاو بە هەنگاو و پسکو
سکو لەو لیکدانەو و دوکتورینی مائو دوور کەوتنەو و بەرەو مارکسیزمی سەردەم
گەپانەو ، کە بە پراستی وەک فاکتۆریکی دیاریکەری کۆمەلایەتی و ، پڕۆسەیهکی
سەخت و دژوار و درێژ خایەن بوو و هیواش هیواش پەوتی ئاسایی و نورمالی خۆی
. پیوا .

شار :

له شارهكەت كه رهزمى ئاسن و مەنارەيه ،
مەلى ئەفەين غەوارەيه ،
ئەلەيى له دەورى دەست و پېم ،
ئەوہى كه تىل و تان و پرايەلە ، كەلەبچەيه ،
له شارەكەت زەلەلە شير ، باوى رپويە ،
ئەلەيم برۆم له شارەكەت ،
گوئم ! ھەريىمى زۆنگ و زەل ،
چلۆن ئەبەيتە جارە گوئ ،
منى كه گوچى تاوى گەرمى بەردەوارەكەى عەشیرەتم ،
بە دارە تەرمى كووچە تەنگەكانى شارەكەت ، رانەھاتووہ لەشم .

۱۱- سەرەتای بیری ژینگە پاریزی :

له پەخشانی كەو یار كه قارەمانى وتارەكە مەحموود ناویكە له ھەلۆیستەكانى
دژایەتى باوكى كه راوچى و نیچپیرەوانە دەكات . له باوكى پرسىار دەكات بۆ بە
تفەنگەكەت پۆلیك كەوت كۆشتوہ ؟ بریندار كردووہ ؟ مەحموود دەلەیت باوكە یەك
كەو بۆ خۆمان دووان بۆ فرۆش ، ئەوانى تەرت بۆ كۆشت ؟
و له پەخشانی پووبەندى شار ، سروش و سورپانەوہى خۆرەتاو و دەشت و مەزرا و
ژیانى گوند، كه ساكار و لیواولیو لەسەداقەتە، ھەك ھەیمن كەرەوہى ئازارى دل و
دەروون و بواری ژینگە پاریزی و پشتیوانى له بالندەكان باس دەكات . له ھەسفى
كچىكى گوند نشین تەعبیریك له جوانى ژینگە و سروش دەنوسى كه پیت وایە خۆت
له نیو كەرویشكەى پەلە گەنم و جو تپپەر دەبیت و، پیاسەى یار تیری ئەفەینە و
دلى رپبوارى سمیوہ .
لار و لەنجەى له كەرویشكەى گەنم و جو جوان ترە ، دەنگى له قاسپەى كەو دلرپین
ترە !

۱۲- ئاوردانەوہ و تیرامانىك له روانگە و بۆچوونەكان !

* ږه مز شڪيڻي و كود شڪيڻي شيعري شار فره سهخته و ئاسان نيه . ئهو
 وهرچهرخان و گوږانه فيكري و هزريه كه پروناكبيرائي كورد وئيراني له دياردهي
 پوپوليزم و برپيار و هه لويسته كانيان كرديان، كاك سوارش په پيره وي كردووه و بير و
 ئه نديشه ي له گهل رهوتي ميژوو گونجاندبوو و ئال و گوږي بنه رهي كردبوو . ده بوا
 بيزاري و دووري له شار له ئاستيكي تري سوسيولوژي و كومهل ناسي نيشان درابا .
 به تاييهت شيوه و فورمي ژيان له شار پيشكه وتووتر و موديرن تر و په ساپه سا له
 بواري گوږاني به ره و پيشه . كو نووسه كاني كاك سواره سه بارهت به ئانئاگونيزم و
 ناكوكيه كاني ژياني چينه كاني نيو شار تاراده يه ك توخ نيه و له لايهن نووسه ره وه
 كه متر سرنج دراوه ته به شي زورينه ي رهنجه راني په راويژخراوي شار و كه متر
 باسي پارادوكسي ناو شار و كيشه كه له كه بوه كاني كراوه . له حاليدا هيژي كار له
 ديها ته وه به ره و شار كوچي كردبوو و جولابوو و له قه راخ شاره كان و گه ره كه هه ژار
 نشينه كاني ده ور و به ري شار نيسته جي بوو بوون و ، فاكټورگه ليكي دياريكه ري ئال
 و گوږه سياسي و كومه لايه تيه كان بوون .

هه لويستي شاعيران هه ندي جار ريزپه وئاوارته يه و داوه ري ئينتماكان تابلې
 سهخت و دژواره . ريزي شاعيرانو نوپخواز و خوشه ويستي جه ماوه ر و حورمه تي
 نه پيو راوي نووسه ران و هه لبه ستواناني پيشره وي كومهلگا فره پيوسته . چونكو
 ئه گه رخوپه رهستي ، قازانجي به رته سكي حيزبي و ئامانجي سنوورداري كه سه كان
 زال بيت ، پروام وايه هه م تاوانه و هه م په وا نيه .

هه لويست و برپواكاني كاك سواره گه وره يي و ستاتوسي به رزي ، پي به خشي و
 پيشكه شي كرد . ئاناليز و ليكدانه وه كانم له ناته واوي به دوور نيه . ئاواته خوازم
 مينومينت و په يكه ري كاك سواره و كارا كتره لايه ق و كاريزما خوشه ويسته كاني تري
 گه لي كورد ، كه شياوي حورمهت و ريزي فراوانن ، هه رچي زوو ترله زانستگانو
 كوردستان ، پاركه گشتيه كان ، شه قامه كان و مه يدانه كان دانرين .

ره شاد - مسته فا سولتاني

..... كوتايي - ئاوريلي ۲۰۲۲ - گولاني ۱۴۰۱

په راويژ وزانياري پيوست :

Mao Zedong

۱ -- مائوتسه تونگ (۱۹۷۶ - ۱۸۹۳) زاييني

له پروانگه و بیر و باوه پ و هه لویسته کانی مهاتما گاندی و ژوزیف ستالین که لکی وهر گرت ، پاشان به ره و مارکسیزم . لنینیسم هه لسورا . سالی ۱۹۴۹ شورش چین سه رکهوت و مائو کوماری گه لی چینی دامه زراند و، ریگا پیوان و مارشی گه وره ی ری کخست . مائو پی و ابوو فرههنگ له سه ر ئابوری سوسیالیستی کارتی کهری به رزی هه یه . شورش فرههنگی سالی ۱۹۶۶ ی زاینی وهک به رگری له لادان و به ر خودان دژی گهنده لی و هزر و بیری پرویزیونیستی به دهسته وه گرت و ، وهک ئامیری سه رکوتی نه یاران و دژ به رانی خو ی به کاری هیئا و زور به یانی له حیزب ده ر کرد . گارده سووره کانی ۱۹۶۶ ، گهنجانی لایه نگری ری یازی مائو و حیزبی ده سه لاتدار بوون . له و ده وره دا ته نانهت چوئن لای ده سگیر کرا و خودی مائو پزگاری کرد . زور بی ره حم و به یار و نه یار سوکایه تیان کردو، سیاسه توانان شورش فرههنگی مائو به هه له یه کی ستراتیزی لیک ده ده نه وه . مارکسیزمی مائو هه ر له هه وه له وه مارکسیزمی غهیره چینایه تی و ناوه رپوکی ناسیونالیستی هه بوو . له ری یاز و ئه ندیشه ی مائو " جه ماوهر " جیگای چینه کو مه لایه تیه کان ده گرنه وه . مائو له زانسه گاه ، میژووی خویندبوو و ماوه یهک له کتیبخانه ی پکه ن ئیسی کرد .

Mythology

۲- میتو لۆژی : ئه فسانه گه ربی ، ئه فسانه ناسی که فرههنگ و کولتوره کو نه کان باس ده کا .

Satir (Ironi)

۳- ساتیر (ئیرونی) : شیوه یهک له نووسینه که له ته نز و ئیستعاره که لک وهر ده گی ری ت . ته نز و ساتیر و ئیرونی مانای تاراده یهک یه کسانیان هه یه ، به لام ئیملا ی وشه کان جیاوازیان دیار و به رچاوه .

۴- ری زدارشنو محمه د مه حمود ، له زانکو ی کو یه سالی ۲۰۰۶ زاینی ، تیزی ده وره ی فهوق لیسانسی (ماجیستی ری) له ژیر ناوی " پو لی سواره ئیلخانی زاده له نو یگه ری شیعی کوردیدا " پیشکه ش کردوه .

۵- هه لویست ، ئانالیز ، ته حلیل ، لیکدانه وه یه کی لۆژیک و پر ناوه رپوکی به ری زان : پ . د . زاهیر له تیف که ریم و ، پ . د . نیان نه وشیروان مهستی سه بارهت به فورم و ناوه رپوکی شیعی نو یی سواره ی ئیلخانی زاده . که خاک تیقی بلاوی کردوه ته وه .

Khak TV

Petrus Doorjan (1851-1872) زاینی

۶- له ئەسته موۆ له دایک بووه . شاعیریکی ئەرمه نی بووه . ته نیا ۲۱ ساڵ ژیاوه .
نه خو شینی سل کو تایی به ژیا نی هی ناوه .

Aristocrat

۷- ئاریستوکرات : لایه نگر و ئەندامی چینی ئە شراف ، که ده سه لاتی ئابوری و
سه روه ت و سامانی زۆریان له کو مه لگا هه یه .

Alexander Pushkin (۱۸۳۷-۱۷۹۹) زاینی

۸- ئەلیکساندر پوشکین : شاعیر و پره خنه گر و نووسه ریکی پایه به رزی پروسیه .
شيعره کانی به شیوازی پۆمانتیسیم گوتوه و ، بناغه ی ئەده بباتی پروسی داناوه .
چهند جار به ده لیلی کاری سیاسی دوور خراوه ته وه . بو ولاتی مولداوی ته بعيد
کراوه و دژی ئیمپراتوری عوسمانی و ، به خاتر پرزگار کردنی خه لکی یونان خه باتی
کردوو و یارمه تی یونانیه کانی داوه . له کولتوری دووئیل ، ئەندیشه ی
ئە شرافیه ت و پیاوسالاری زاله و وه ک " کاللا " چاو له ژنان ده کریت . هه م پوشکین و
هه م لیرمانتۆف شاعیری به توانای پروسیا ، به خاتر ژنه کانیان به شداری دووئیلیان
کرد و به شیوه یه کی سامناک کوژران .

Federico Garcia Lorca

۹- فدريكو گارسيا لورکا (۱۸۹۸-۱۹۳۶) زاینی ، شارۆمه ندی ئیسپانیا ، شاعیر ،
نووسه ر ، شیوه نگار ، ژهنیاری پیاو ، ئاهه نگ ساز و شانۆ نووس که به ده سه تی
هێزه کانی ژنرال فرانکوی فاشیست کوژرا .

۱۱- په شایی یا قهره : به و توێژ و گوروپانه ی نیشته جی گونده کان ده لێن ، که
به تاییه ت زهوی و زاریان نیه وله پیکهاته ی کو مه لگا ته نیا هیزی کارن . بارودۆخی
ژیانیان له تال ، تال تره و ده سه لاتی ئابوریان لاواز و کزه . ژیا نیان له چله پۆپه ی
هه ژاریدایه و خو ش نه ژینن . په شایی ، قهره و خو ش نه ژین هاومانان و له یه ک
کانگوریدا پۆلبه ندی ده کرین .

۱۱- هه ندی وشه ی بیگانه : دیماگوژی ، نووقل ، ئافوریزم ، ئیرونی ، نوستالۆژیا ، دووئیل

Demagogy , Novell, Aphorism ,irony ,Nostalgia ,Duell